

Bedömargruppens rapport angående forskarutbildningen vid statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Inledning

Bedömargruppen bestående av Professor PerOla Öberg (Uppsala universitet), Professor Hans Agné (Stockholms universitet), Docent Sara Kalm (Lunds universitet) och doktorandrepresentant August Danielson (Uppsala universitet) har fått tillgång till en mycket omfattande och relevant dokumentation och vill särskilt understryka att all personal vid statsvetenskapliga institutionen har varit öppen, tillmötesgående och behjälplig med att förse bedömargruppen med underlag för denna rapport. Den skriftliga dokumentationen innehåller grundläggande statistik, styrdokument, arbetsmiljöundersökningar och beskrivningar av interna procedurer som rör forskarutbildningen. Informationen belystes och fördjupades vid ett digitalt platsbesök den 11 november som innehöll intervjuer med doktorander, erfarna handledare, handledare i tidig karriär, ansvariga för likavillkorsarbete, ansvariga för arbetsmiljöarbete, samt med institutionsledningen.¹ Doktorandrepresentanten organiserade ett särskilt längre möte med Doktorandklubben vid institutionen som gav en viktig kompletterande bild av doktorandernas uppfattning av hur programmet fungerar.

Enligt vår bedömning är forskarutbildningen i statsvetenskap vid Göteborgs universitet en mycket välskött utbildning med tydliga och transparenta procedurer som är starkt förankrade i genomtänkta strategier och mål för utbildningen. Doktoranderna får en utbildning på en mycket hög nivå, inte minst genom den avancerade forskning och djupa handledarkompetens som finns vid institutionen, och genom de internationella nätverk och samarbeten som doktoranderna blir en del av. Detta kommer tydligt till uttryck i att doktoranderna i hög utsträckning publicerar sin forskning i internationellt ansedda tidskrifter och att en betydande andel av dem är framgångsrika även efter disputationen. Generellt präglas institutionen av en engagerad och kreativ forskningsmiljö, och seminariekulturen utmärks av god stämning, kritisk granskning och högt deltagande av både doktorander och seniora forskare.

Institutionen har emellertid även ett antal utmaningar att hantera. Delvis som en effekt av den höga ambitionsnivå som präglar utbildningen verkar det finnas allvarliga problem med stress bland doktoranderna. Den omfattande internationalisering av institutionen som skett under det senaste decenniet har medfört en mängd positiva effekter men även utmaningar när det gäller doktoranders förutsättningar att på jämlika villkor tillgodogöra sig utbildningen och anpassa sig till forskningsmiljön. Slitningar uppstår när handledarkulturen utmanas av nya synsätt och arbetsmetoder. En uttalad strävan att skapa en konkurrenskraftig och konkurrensinriktad forskarutbildning återspeglas även i en forskarutbildning som är mer tematiskt och metodologiskt

¹ Se ”Schema för extern bedömargrupp – Platsbesök 11/11”, arbetsmaterial statsvetenskapliga institutionen.

specialiserad än man kan vänta sig av en stor institution i statsvetenskap. Nedan redogör vi mer i detalj för våra bedömningar utefter de kriterier som fakulteten ålagt oss att belysa.²

Huruvida studieresultaten motsvarar lärandemålen

Bedömargruppen har inte haft till uppgift att granska färdiga doktorsavhandlingars kvalitet, men avhandlingarnas titlar och uppgifter om var de publiceras är en tydlig indikation på att många av lärandemålen uppnås med råge.³ Genomströmningen från antagning till disputation är också god.⁴

Bedömargruppen har särskilt granskat förutsättningarna att uppnå målet om att ”utveckla sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna bedriva forskning”.⁵ Enligt bedömargruppens uppfattning har institutionen en tydlig ambition att verka för att utveckla doktorandernas intellektuella självständighet. Doktoranden ges förhållandevis stor frihet att utforma sina projekt och de undersökningar som ingår däri.Handledningen och den välfungerande seminariekulturen ger bra stöd och uppmuntran till att utveckla nya idéer och forskningsupplägg, också för de doktorander som väljer att helt byta ämne under arbetets gång.

Förutsättningarna för självständighet är av naturliga skäl inte lika stora för det betydande antal doktorander som är antagna för att skriva avhandling inom ramarna för olika forskningsprojekt och forskargrupper. Institutionens medarbetare är medvetna om att det ställer särskilda krav på handledningen för att säkerställa självständigheten även hos dessa. Samtidigt är det bedömargruppens uppfattning att det är ett arbete som måste fortsätta.

Att doktorander känner en förväntan om att publicera avhandlingsdelar i prestigefulla publiceringskanaler kan leda till att deras forskning koncentreras till områden där institutionen redan är framgångsrik och erbjuder störst kompetens hos handledare och medförfattare. Det finns en risk för att detta kan ske på bekostnad av doktorandens möjlighet att utveckla sin självständighet.

Dessa risker accentueras av att institutionen har en tydlig profil med stark betoning på kvantitativ forskning med de vetenskapsteoretiska utgångspunkter som förknippas med sådana metoder. I någon mån kan detta sätta ramar som begränsar möjligheten för utbildningens doktorander att söka sig fram inom hela det statsvetenskapliga forskningsfältet. Institutionen är redan vaksam på de spänningar som kan uppstå mellan bredd och djup, och uppmanas av bedömargruppen att bevaka frågan även fortsättningsvis. För att säkerställa en fortsatt hög förmåga till självständig forskning hos alla doktorander bör institutionen särskilt överväga denna aspekt vid fortsatta

² Handläggningsordning 2018-11-16, sid. 4

³ ”Current PhD students and dissertation topics”, arbetsmaterial tillhandahållen av Statsvetenskapliga institutionen samt uppgifter tillgängliga på institutionens webb-sida.

⁴ Kompletterande uppgifter till bedömargruppen, bilaga 9 (arbetsmaterial från statsvetenskapliga institutionen).

⁵ Allmänna studieplanen, sid. 1, se även krav för doktorsexamen, punkt 1, sid. 2.

diskussioner om antagning, rekrytering, kursutbud samt vid utveckling av samarbeten med andra forskningsmiljöer.

Ifall undervisningen sätter doktorandernas lärande i centrum

Det är alldeles uppenbart att institutionens övergripande mål med forskarutbildningen är att sätta doktorandernas lärande i centrum och att den inte betraktar doktorander som ett medel för enskilda forskares karriärer eller som verktyg för att institutionen ska klättra i rankinglistor. En dominerande inställning tycks vara att doktoranderna är och ska utvecklas som forskare. När det gäller forskningsrelaterade frågor känner doktoranderna generellt sett starkt stöd från handledare, och upplever att det finns ett ärligt intresse också från andra forskare som är beredda att ge råd och hjälp. Vidare finns en tydlig ambition från institutionsledningen att värna om doktoranderna och säkerställa att deras utbildning och lärande prioriteras. Tydligast uttryck för detta är att doktoranderna har ett starkt inflytande över tillsättning av handledare och att institutionsledningen uttryckligen tar avstånd från att låta disputerade forskares karriärmöjligheter vara en faktor vid beslut om handledningstilldelning. Det finns också procedurer för byte av handledare som tycks fungera tillfredsställande.⁶

Så som beskrivs på andra ställen i denna rapport finns emellertid avvikelser från denna annars dominerande bild. I vissa fall har samförfattande mellan handledare och doktorander och fördelning av uppgifter inom projekt fungerat på ett sådant sätt att det finns skäl att ifrågasätta om doktorandens lärande stått i centrum. Institutionsledningen är väl medveten om dessa problem och har försökt åtgärda dem genom att på ett föredömligt sätt precisera tydliga regler för till exempel samförfattande, samtidigt som man fört diskussioner med berörda personer för att komma till rätta med problemen.⁷ Detta är lovvärt, men det råder inte full enighet om hur stor effekten har varit. Även om det är bra att nya regler för samförfattande har tillkommit så kan det ofta vara svårt för doktoranderna själva att se till att regelverket tillämpas. Bedömargruppen anser således att det finns skäl för institutionen att ytterligare följa upp denna process och försäkra sig om att uppställda regler och normer följs i praktiken, och att alla doktorander känner förtroende för att så sker.

Doktoranderna integreras i undervisningen på grundnivån på ett sätt som inte inger några farhågor om att det skulle drabba doktorandernas eget lärande. Principer för ersättning tycks fungera väl, och även på den här punkten har kompletterande regelverk och procedurer ökat transparens och förutsebarhet, exempelvis i fråga om tilldelning av undervisningsuppgifter. På den här punkten finns likväl mer att göra. Doktoranderna upplever ännu en viss otydlighet i hur undervisningsuppgifterna tilldelas och får ibland intryck av att handledare och huvudlärare kringgår principer om att den på institutionen ansvarige för lärarbesättning ska fatta besluten. I kombination med ett relativt begränsat utbud av undervisningsmöjligheter för engelskspråkiga

⁶ "Informationsguide för doktorander 2020, sid 5f.

⁷ "Guideline for authorship" supported by the supervisors committee 2017-11-27.

doktorander blir denna otydlighet och upplevda orättvisa gällande tilldelning av undervisning än mer påtaglig. Institutionen uppmanas att undersöka om detta är missuppfattningar som bygger på bristande information eller om reglerna i praktiken inte efterlevs i den utsträckning som institutionsledningen avsett.

Institutionen har en genomtänkt idé för hur doktoranderna ska skolas in i undervisningen som är vällovlig. Samtidigt finns skäl att förbättra doktorandernas möjligheter att förbereda sig för undervisning.⁸ Introduktionen till lärarrollen tycks nu variera med doktorandernas handledare och ansvariga lärare. Institutionen bör även överväga om det verkligen gynnar doktorandernas lärande att undervisa under första året, även om detta i nuläget bara sker i begränsad utsträckning. Första året är redan fullspäckat för doktoranderna, inte minst för dem som nyligen flyttat från andra länder och samtidigt är upptagna av att anpassa sig till ny arbets- och livsmiljö.

Om undervisningen vilar på vetenskaplig grund *och* om lärarna har adekvat utbildning

Ifråga om undervisningen vilar på vetenskaplig grund råder ingen tveksamhet. Det finns mycket starka och tydliga vetenskapliga normer som genomsyrar institutionen, och detta återspeglas också i forskarutbildningen. Kurserna håller mycket hög vetenskaplig nivå, och såväl kursansvariga som samtliga handledare är forskare av god eller hög internationell klass.⁹ Avhandlingsarbetena granskas vetenskapligt i interna procedurer, vid flitigt internationellt konferensdeltagande, och manus publiceras i hög utsträckning i internationella, kollegialt granskade publiceringskanaler.¹⁰

Institutionen har tydliga procedurer för tilldelning av handledare och anstränger sig för att doktoranderna ska kunna fatta välgrundade beslut.¹¹ Samtidigt finns en idé om att handledare ska tilldelas i ett jämförelsevis tidigt skede. I flera fall har det upplevts som stressande, och det är möjligt att en bättre matchning hade kunnat uppnås om beslut om permanent handledare fattats något senare, inte minst för doktorander som är nya i miljön. Institutionen bör därför överväga en organisation där man tilldelar *tillfälliga* handledare så att doktoranderna får mer tid att precisera sina avhandlingsarbeten och lära känna handledarnas olika styrkor bättre innan detta viktiga beslut fattas.

⁸ Se t.ex. Lena Caspers, ”Alumni survey 2019”, sid. 7

⁹ Förteckning över handledares akademiska grad samt pedagogiska utbildning (arbetsmaterial, statsvetenskapliga institutionen).

¹⁰ ”Informationsguide för doktorander 2020, sid. 10f

¹¹ ”Informationsguide för doktorander 2020, sid 5f.

Huruvida utbildningen är relevant för doktorandernas och samhällets behov

Stora delar av undervisningen är tydligt utformad för att vara relevant för avhandlingsrelaterade behov.¹² Doktoranderna kan tämligen omgående specialisera sig, och för de inriktningar som är dominerande vid institutionen finns omfattande stöd och utvecklingsmöjligheter, inte minst genom de många separata seminarierierorna.

Den utbildning doktoranderna får och de avhandlingar som skrivs vid institutionen är tydligt inriktade på viktiga samhällsfenomen så som antibiotikaresistens, populism, demokratisering, migration, och korruption, och är på så vis i högsta grad relevanta för samhällets behov. Däremot är det tydligt att doktorander efter disputation i väldigt stor utsträckning fortsätter sin karriär inom akademien.¹³ Det finns visserligen goda skäl att tro att den forskning som då bedrivs även fortsättningsvis är relevant för samhällets behov. Samtidigt är det påfallande få doktorer som övergår till karriärer utanför akademien. Institutionsledningen erbjuder redan karriärsamtal som innehåller uppmuntran att använda tillskansade kunskaper utom akademien, men bedömargruppen vill uppmuntra institutionen att ytterligare utveckla detta. De välutbildade statsvetardoktorerna från Göteborg skulle utan tvekan utgöra förstärkningar för många företag och myndigheter och på så sätt ytterligare bidra till samhällets behov. En förbättringspotential som framhölls i intervjuerna var att institutionen kan bli bättre på att hjälpa till med att planera för tiden efter disputation.

Ifall doktoranderna har inflytande över utbildningen

Så som redan påpekats har doktoranderna i allmänhet stort inflytande över den egna avhandlingens tematiska och metodologiska inriktning. Stort inflytande ges också till doktorander när det gäller planering av den egna tiden och vardagsarbetet. Doktorandernas inflytande inom institutionens berednings- och beslutsorgan är rimlig inom ramarna för vad som är möjligt inom en linjestyrd organisation.¹⁴ Bedömargruppen anser emellertid att detta inflytande skulle kunna förstärkas om Doktorandklubben aktiverades ytterligare och i högre grad kunde involvera doktorander från samtliga kohorter, från olika bakgrund, och med olika kön. På så vis kunde Doktorandklubben bli ett än bättre verktyg för doktoranderna att samordna sina åsikter, och därigenom även utgöra en representativ samtalspartner för institutionsledningen. Institutionen bör överväga om befintliga stödåtgärder behöver justeras för att underlätta detta.¹⁵

¹² Bedömargruppen har granskat kursplaner och litteraturlistor för de kurser som ges vid institutionen.

¹³ Se t.ex. Lena Caspers, ”Alumni survey 2019”, sid 8f.

¹⁴ Research evaluation for development 2019. Expert panel report. Department of Political Science, sid. 6.

¹⁵ Regler för utbildning på forskarnivå vid Göteborgs universitet – Doktorandreglerna, bilaga 1, avsnitt 3.

Om det föreligger en ändamålsenlig studie- och lärandemiljö för alla doktorander

Hos institutionsledningen finns ett övertygande engagemang för arbetsmiljöfrågor och arbetet med detta sker på ett påtagligt professionellt sätt med stor kunskap om tillgängliga verktyg och resurser. Vid tidpunkten för bedömargruppens besök rådde corona-restriktioner, men allt tyder på att den fysiska arbetsmiljön är mycket god. Till skillnad från vad många andra arbetsplatser med flexibla arbetstider upplever är många anställda normalt sett närvarande på sina arbetsplatser och deltar i seminarier och andra gemensamma aktiviteter. I allmänhet upplevs stämningen på institutionen som förhållandevis icke-hierarkisk, och doktoranderna anser att det är lätt att prata forskning med alla och att ta kontakt framför allt med studierektorn för forskarutbildningen i alla möjliga frågor.

Samtidigt är det bedömargruppens uppfattning att institutionens största utmaning är kopplad till arbetsmiljön. Ett påtagligt problem är stressen bland doktoranderna¹⁶ liksom bland en stor del av andra anställda på institutionen.¹⁷ En iakttagelse är att den stress som doktoranderna upplever varierar med de olika forskningsmiljöerna som samexisterar vid institutionen. Många av doktoranderna är knutna till olika forskningsprojekt som sinsemellan utgör olika miljöer, medan vissa inte har någon sådan anknytning. Detta har stor påverkan på den handledningskultur doktoranden möter, och på vilka förväntningar som ställs på att doktoranden ska utföra extra uppgifter utöver avhandlingsarbetet. Institutionsledningen är väl insatt i situationen och har vidtagit åtgärder för att begränsa denna problematik, men bedömargruppens intryck är att det krävs ytterligare insatser.

Det första året på forskarutbildningen är tveklöst väldigt välplanerat. Dock upplevs det av många doktorander som väldigt stressande, då de samtidigt ska klara av krävande kurser, komma igång med det egna projektet, och ordna med sommarkurser.¹⁸ Enligt doktoranderna leder de högt ställda kraven till att man istället kompromissar med sin ledighet, särskilt sin semester. Bedömargruppen uppmuntrar institutionens ledning att överväga om det är möjligt att minska på krav och förväntningar under det första året.

Stressproblematiken tycks inte återspegla sig nämnvärt i långtidssjukskrivningar¹⁹, men risken är att det finns ett mörkertal. Institutionen bör ge tydliga råd till handledare som möter doktorander med stresssymptom och som kanske inte anser att det är deras roll att avgöra i vad mån problemen ska behandlas av företagshälsovård eller inte. Handledarna bör vara väl insatta i hur man ska agera, och vem som ska kontaktas, i sådana situationer. Institutionen förefaller inte i tillräcklig grad ha försäkrat sig om att doktoranderna verkligen har inblick i de olika möjligheter som

¹⁶ Se t.ex. Lena Caspers, "Alumni survey 2019".

¹⁷ Resultat från den psykosociala arbetsmiljöundersökningen 2018, sid. 3.

¹⁸ Thomas Jordan, "Report on seven focus groups..." (2019), s. 9.

¹⁹ Kompletterande material till bedömargruppen punkt 4, arbetsmaterial.

universitet erbjuder för att hantera problem i arbetsmiljön. Vi vet av erfarenhet att information av detta slag måste ges återkommande, då den annars riskerar att glömmas bort.

Några doktorander tycker att det är svårt att få hjälp eller känner sig osäkra om vart de ska vända sig om de upplever eller bevittnar missförhållanden. Det har också hänt att de upplevt att de förväntats komma på lösningar på de problem de själva påtalat. Det verkar dessutom råda viss osäkerhet från doktorandernas sida om vilket ansvar doktoranderna respektive institutionsledningen har för att informera framför allt nya doktorander om tyst kunskap som rör arbetsmiljön.

Till detta kommer att arbetsmiljöundersökningar identifierat oroväckande mönster. Undersökningarna pekar till exempel på en tydlig genusaspekt när det gäller vilka doktorander som upplever stress, och vilka som blir involverade i olika forskningsnätverk. Kvinnliga doktorander upplever negativ stress i väsentligt högre grad än manliga.²⁰ De åtnjuter också en betänkligt lägre nivå av ”manifest stöd” från seniora kollegor, såsom att samföra artiklar och rekryteras till projekt.²¹ Några av dessa observationer kan grunda sig på data som inte längre är aktuella. Enligt en åtgärdsplan ska situationen vara kartlagd och problem åtgärdade under vårterminen 2020. Förhoppningsvis kan alltså institutionsledningen inom en snar framtid redovisa vilka åtgärder som bedömts vara nödvändiga och i vilken utsträckning redan gjorda åtgärder haft effekt. Kvinnor på institutionen tycks också ta ett större ansvar för arbetsmiljön, åtminstone när det gäller att engagera sig i olika organ som hanterar arbetsmiljöfrågor. Detta verkar även återspegla sig på doktorandnivå. Detta behöver inte vara uttryck för ett problem, men det är en varningsklocka, och institutionsledningen bör ta reda på vad som är orsakerna till detta. Den bör även överväga åtgärder för att engagera fler kategorier av anställda i arbetsmiljöarbetet.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas doktorander som inte har sin grundutbildning från Göteborg och i synnerhet doktorander från andra länder. Det första året blir en rivstart med mycket arbete, vilket påpekats ovan, och detta kan bli särskilt svårt för dem som samtidigt ska anpassa sig till en helt ny livs- och arbetsmiljö. Det kan vara särskilt svårt för dessa doktorander att veta vad som förväntas av dem och hur balansen mellan arbete och fritid är tänkt att upprätthållas. Någon uttryckte problemet så att den i och för sig nödvändiga professionaliseringen av forskarutbildningen har många styrkor, men att den också i någon mån skett på bekostnad av den insocialisering i miljön som var starkare tidigare.

Huruvida det genomförs kontinuerlig uppföljning av utbildningen

Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg är en miljö där utbildningens organisation och innehåll ständigt diskuteras. I den bemärkelsen sker en kontinuerligt pågående uppföljning av utbildningen. Den formella utvärderingen av kurser sker framför allt inom ramen för de insatser

²⁰ Alumni survey report 2019, s. 6.

²¹ Olofsdotter, Stensöta och Prytz, 2018, s. 14.

som påbjuds av fakulteten.²² Den individuella studieplanen används som ett viktigt instrument för styrning och uppföljning av utbildningen.²³

För uppföljningen av kvalitén på avhandlingsarbetet ansvarar hela handledningskollektivet genom tydliga kontrollstationer på vägen från forskningsplan till färdigt avhandlingsmanus.²⁴ På den här punkten har det skett en ytterligare skärpning på senare tid genom att tydligare slutsatser dras om hur avhandlingsarbetet utvecklar sig vid fyra kontrollpunkter: avhandlingsplan, halvtidsmanus, åttio procents manus, samt preliminärt fullständigt manus. Vid samtliga dessa uppföljningstillfällen finns tydliga procedurer som fångar upp eventuella problem, antingen genom att det skrivs en särskild rapport eller att doktoranden, handledarna och särskilt utvalda personer preciserar den aktuella situationen och därmed var som bör göras framgent.²⁵

Ifall doktoranderna har tillgång till en aktiv forskningsmiljö med tillräcklig ämnesdjup, bredd och omfattning

Institutionen är mycket framgångsrik i att generera externa forskningsmedel och producerar forskning som i många avseenden håller högsta internationella nivå.²⁶ Doktoranderna har på många sätt tillgång till denna aktiva forskningsmiljö framför allt genom den livaktiga seminariekulturen, men också genom att många forskare är tillgängliga för informella möten och är beredda att diskutera doktoranders arbeten även om det inte ligger i linje med forskarens egna ämne. Det finns en empirisk bredd i bemärkelsen att det bedrivs forskning om såväl lokala, nationella som internationella frågor utifrån olika aspekter så som institutioners funktioner, sociala rörelser och individers politiska beteenden.

Det är samtidigt uppenbart att forskningsmiljön är tämligen homogen när det gäller såväl metod som forskningsfält. Kvantitativa metoder används i 67 procent av institutionens avhandlingar som har försvarats under de senaste åren, och 74 procent placerar sig inom två av statsvetenskapens traditionellt fyra delområden (18 procent i offentlig förvaltning och 56 procent i svensk och jämförande politik).²⁷

Sammantaget förefaller specialiseringen att ha varit gynnsam för doktorandernas anställningsbarhet och professionalisering. Samtidigt vill bedömargruppen uppmana institutionen att analysera risken att nuvarande specialisering motverkar institutionens mer långsyftande visioner att ge utrymme för fältvidgande forskningsbidrag och möjligheter för nya generationer av doktorander att växa förbi sina lärare och föregångare. Bedömargruppen anser att institutionens ambition att integrera bredare perspektiv inom varje kurs är en klok väg att gå, för

²² Kvalitetssäkring av statsvetenskapliga institutionens utbildningar, Dnr V 2018/672.

²³ Individuella studieplaner för aktiva doktorander, material tillhandahållet av Statsvetenskapliga institutionen.

²⁴ Se t.ex. "Memo concerning the internal review of dissertation manuscripts".

²⁵ "Informationsguide för doktorander 2020", sid. 7f.

²⁶ Research evaluation for development 2019. Expert panel report. Department of Political Science.

²⁷ "Alumni Survey 2019", underlag från Statsvetenskapliga institutionen.

att på så vis öka inslagen av vetenskapsteori, kvalitativ metod, internationella relationer och politisk teori i utbildningen. En större bredd kan öka förutsättningarna för självständighet och kreativitet hos doktoranderna, och även öka deras generalistkompetens.

Om doktoranderna har möjlighet att samverka med forskare nationellt och internationellt

Institutionen är i sig en internationell miljö med forskare väl förankrade i internationella nätverk. Samtliga tjugonio titlar på pågående doktorandprojekt anges på engelska.²⁸ Deltagande i internationella konferenser uppmuntras och uppfattas i det närmaste som ett obligatoriskt inslag i undervisningen. Institutionen uppmuntrar också till gästforskarvistelser och kursdeltagande vid andra institutioner och i andra länder.

Övriga kommentarer

Från att varit en väldigt enhetlig forskningsmiljö med tydliga normer och handledningskultur har statsvetenskapliga institutionen på senare tid internationaliserats och utmanats av andra synsätt på framför allt handledarrelationen. Frågor om doktoranders självständighet, vilka uppgifter som ingår i arbetet som doktorand, vilka krav som kan ställas på doktoranden, och hur tillgängliga handledare ska vara i olika situationer har blivit en allvarlig utmaning för institutionen. Några personer anser att det medfört inspiration och diskussioner som huvudsakligen varit bra för institutionen. Andra upplever att det skapat problem, inte bara vad gäller jämlika villkor mellan doktoranderna, utan även specifika arbetsmiljöproblem. Det är tydligt att institutionsledningen har god kännedom om detta, och man har vidtagit åtgärder för att hantera problemen, bland annat har man preciserat regler och procedurer, vilket beskrivits ovan. Samtidigt förefaller det som att dessa frågor inte diskuterats så öppet och genomgripande som situationen trots allt verkar kräva. Till viss del beror det på att institutionen har vuxit i antal anställda, men det handlar också om att institutionsledningen i viss mån tillåtit olika forskningsmiljöer att utforma egna normer och arbetssätt. För att denna variationsrikedom ska fungera väl, och inte få negativa konsekvenser, så krävs mer än beslut om formella regelverk. Frågor som inbegriper förhållningssätt till och syn på doktorander, kräver ständigt pågående diskussioner och samtal mellan inblandade parter.

Slutsatser och rekommendationer

Sammanfattningsvis håller forskarutbildningen på statsvetenskapliga institutionen en imponerande hög nivå, inte minst för att man tar ett gemensamt ansvar för utbildningen och har tydliga, transparenta instruktioner och regler. Samtidigt finns som på alla institutioner några utmaningar som måste hanteras.

²⁸ ”Current PhD students and dissertation topics”, arbetsmaterial, Statsvetenskapliga institutionen.

Bedömargruppen anser att institutionen bör överväga att:

- fortsätta att verka för att doktoranders utveckling till självständiga forskare blir likvärdig oavsett om doktoranden ingår i forskningsprojekt, forskningsprogram eller står utanför sådana.
- säkerställa att regler och normer följs i praktiken och att alla doktorander känner förtroende för att så sker.
- vidta åtgärder för att stärka aktiviteten i Doktorandklubben och förutsättningarna för att den på ett representativt sätt ska kunna vara en samtalspartner i institutionsgemensamma frågor.
- undersöka om tilldelning av undervisning sker enligt gällande regelverk.
- vidta åtgärder så att alla doktorander förbereds för undervisning på ett tillfredsställande sätt.
- i än större grad minska undervisningsbördan för doktorander under första året.
- senarelägga tilldelning av ordinarie handledare.
- utveckla arbetet med karriärsamtal och överväga åtgärder för att underlätta för karriärer utanför akademin.
- vidta ytterligare åtgärder för att minska stress bland doktorander, bland annat genom att tydliggöra hur balans mellan arbete och fritid är tänkt att upprätthållas.
- dra ner på eller tydligare precisera förväntningarna av vad doktoranderna bör prestera under det första året.
- förse handledare med bättre verktyg att hantera doktorander som kan vara i behov av stöd på grund av stress eller liknande problem.
- intensifiera arbetet med att identifiera orsakerna till att kvinnliga doktorander upplevt mer stress än män och mindre manifest stöd.
- vidta ytterligare åtgärder för att underlätta för doktorander med grundutbildning från andra universitet än Göteborg insocialiseras i forskningsmiljön.
- vidta åtgärder för att integrera fler kategorier av anställda i det aktiva arbetsmiljöarbetet.
- verka för att institutionens nuvarande strategi som bygger på en utpräglad specialisering på kvantitativa metoder samt forskningsområdena offentlig politik och jämförande politik breddas.
- intensifiera, fördjupa och bredda diskussionerna om handledningsnormer på institutionen.

Uppsala, Stockholm och Lund den 20 januari 2021

Hans Agné, August Danielsson, Sara Kalm och PerOla Öberg